

A PEZSGŐK EREDETVÉDELME – II. RÉSZ^{*}

5. Az Európai Unió eredetvédelmi rendszerének kialakulása

Az egész Európai Gazdasági Közösség területén érvényes, egységes közösségi oltalmi forma – a mezőgazdasági termékek és az élelmiszerek eredetmegjelölésének és földrajzi jelzéseinek – szabályait a közös agrárpolitika 1992-es reformja során alakították ki (a mezőgazdasági termékek és az élelmiszerek eredetmegjelölésének és földrajzi jelzéseinek oltalmáról szóló 2081/92/EGK tanácsi rendelet). Ez a közösségi agrárpolitika részeként értelmezhető *minőségpolitika* szellemében jött létre, amely a mennyiségi termelés helyett a magasan feldolgozott, minőségi termékek előállítását részesítette előnyben.

„A földrajzi árujelzők uniós oltalma az a jogterület, ahol az Európai Unió közös agrárpolitikája, a szellemitulajdon-védelem és a globális kereskedelemről adódó kihívások találkoznak.”⁵²

A 2081/92/EGK rendeletben az eredetmegjelölés és a földrajzi jelzés között nincs különbség sem az oltalmazható termékkör, sem az oltalom tartalma szempontjából.

A fenti fogalmak elválasztására a 2006-os reform eredményeként született 510/2006/EK tanácsi rendelet vállalkozott. Fontos megemlíteni, hogy e rendelet hatálya nem terjed ki a szőlészeti-borászati termékekre (a borecet kivételével) és a szeszes italokra.⁵³

Ezek a fogalmak a rendelet megalkotását kiváltó agrárpolitikai célkitűzés elősegítéséről, a gazdasági szempontokról, illetve a francia és a német eredetvédelmi modell közötti kompromisszumról tanúskodnak. Az egykori közösségi és a hatályos uniós szabályozás csak az oltalmazott termékek *előállítási feltételei* között tesz különbséget. A reform eredményeként született 2006-os uniós szabályok szerint az *oltalom alatt álló eredetmegjelölés* (OEM) esetében a termék minősége vagy jellemzői alapvetően vagy kizárólag egy adott földrajzi környezetnek és az ahhoz kapcsolódó természeti és emberi tényezőknek köszönhetőek. Az *oltalom alatt álló földrajzi jelzés* (OFJ) esetében a meghatározott földrajzi területről származó termék valamely tulajdonsága, hírneve vagy jellemzője alapvetően a földrajzi eredetnek köszönhető. Látható tehát, hogy a rendelet az eredetmegjelölés esetén az emberi tényezőnek alapvető jelentőséget tulajdonít.

^{*} A Pázmány Péter Katolikus Egyetem Jog- és Államtudományi Karán folytatott tanulmányok keretében készült, a Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatala Ujvári János diplomadíj-pályázatán díjazott diplomamunka szerkesztett változata.

⁵² *Kókai-Kunné dr. Szabó Ágnes*: Lisszabontól Genfig az agrártermékek földrajzi árujelző oltalmának szabályozására figyelemmel. Védjegyvilág, 25. jubileumi különszám, p. 26.

⁵³ 510/2006/EK tanácsi rendelet, 1. cikk (1).

5.1. A termékleírás

Az európai uniós szabályozás sajátos eleme, hogy az oltalom megszerzésére irányuló kérelemhez termékleírást kell készíteni. A termékleírás a legfőbb érv a bejegyzési kérelem alátámasztására; tartalmazza a védelem szempontjából legfontosabb adatokat:

- az oltalomban részesítendő elnevezést,
- a termék leírását annak sajátos egyedi jellemzőivel együtt (a termékleírásnak olyan részletesnek kell lenni, hogy annak alapján az adott területen egy új termelő belefogasson a termék előállításába),
- az érintett földrajzi terület lehatárolását,
- a maximális hektáronkénti termés hozamot,
- a borászati eljárások szabályozását (melyik technológia tilos, melyik kötelező),
- az engedélyezett szőlőfajtákat.

A termékleírásban be kell mutatni a termék tulajdonságának, hírnevének a földrajzi környezettel vagy a földrajzi származással való kapcsolatát és ennek igazolását is. A termékleírás fontos eleme a termékleírásnak való megfelelés nyomon követhetőségének és ellenőrzésének leírása is.⁵⁴ A szabályoknak való megfelelés ellenőrzése a termelő költségén történik.⁵⁵

5.2. Az európai uniós oltalmi rendszerek

A hatályos európai uniós oltalmi rendszert négy elkülönült, a termékek jellegzetességeire tekintettel lévő uniós rendelet szabályozza, az alábbi termékekre vonatkozóan:

- mezőgazdasági termék és élelmiszer (1151/2012/EU),⁵⁶
- borászati termékek (1308/2013/EU rendelet, 92–116. pontja),⁵⁷
- szeszes italok (110/2008/EK),⁵⁸
- ízesített borok (251/2014/EU rendelet).⁵⁹

Az egyes termékkörök eltérő gazdasági sajátossági abban is tükröződnek, hogy mindkét oltalmi fajta csak a mezőgazdasági termékek, az élelmiszerek és a borászati termékek esetében igényelhető; az ízesített borokra és a szeszes italokra csak a földrajzi jelzés vonatkozhat.

⁵⁴ *Kókai-Kunné*: i. m. (52), p. 26.

⁵⁵ 510/2006/EK rendelet, 11. cikk.

⁵⁶ Az Európai Parlament és a Tanács 1151/2012/EU rendelete (2012. november 21.) a mezőgazdasági termékek és az élelmiszerek minőségrendszereiről.

⁵⁷ Az Európai Parlament és a Tanács 1308/2013/EU rendelete (2013. december 17.) a mezőgazdasági termékpiacon közös szervezésének létrehozásáról, és a 922/72/EGK, a 234/79/EK, az 1037/2001/EK és az 1234/2007/EK tanácsi rendelet hatályon kívül helyezéséről.

⁵⁸ Az Európai Parlament és a Tanács 110/2008/EK rendelete (2008. január 15.) a szeszes italok meghatározásáról, megnevezéséről, kisereléséről, címkézéséről és földrajzi árujelzőinek oltalmáról, valamint az 1576/89/EK tanácsi rendelet hatályon kívül helyezéséről.

⁵⁹ Az Európai Parlament és a Tanács 251/2014/EU rendelete (2014. február 26.) az ízesített borászati termékek meghatározásáról, megnevezéséről, kisereléséről, jelöléséről és földrajzi árujelzőinek oltalmáról és az 1601/91/EGK tanácsi rendelet hatályon kívül helyezéséről.

„Az egyes uniós rendszerek nemcsak a választható oltalmi formákban, hanem néhány eljárási szabályban is különböznek. Jelenleg folyamatban van az uniós szabályok egyszerűsítésére és az eltérő szabályok harmonizálására irányuló szakértői munka. Az uniós eredetvédelmi rendszer jelenleg nem teszi lehetővé az agrártermékeken kívül más termékek uniós eredetvédelmi oltalmát.”⁶⁰

Jelenleg folyamatban van az agrártermékek földrajzi árujelzői uniós oltalmára vonatkozó szabályozás egyszerűsítésének előkészítése az Európai Bizottságban, továbbá a nem mezőgazdasági termékek földrajzi árujelzői uniós oltalmának bevezetésére irányuló konzultáció is. Ha bevezetésre kerül az uniós oltalom a nem mezőgazdasági termékek esetében is, akkor ez egy ötödik rendszer lesz, ezért felmerült a kérdés, hogy nem kellene-e egy egységes uniós eredetvédelmi rendszert alkotni. Kókai-Kunné szerint *„az uniós eredetvédelmi szabályok egyszerűsítése során törekedni kell az iparjogvédelmi szempontok és az agrárpolitikai érdekek egyensúlyára. Az oltalom iránti eljárás, a lajstromozás egységesítése mellett meg kell őrizni és érvényesíteni kell az egyes termékkörökben az agrárpolitikai szempontokból adódó különbségeket.”*

A 2006. március 31-én hatályba lépett új szabályok⁶¹ lényeges változást jelentettek a harmadik országokból származó termékekre vonatkozó földrajzi árujelzők, valamint a hagyományos, különleges tulajdonsággal rendelkező termékek vonatkozásában. Az új szabályok lehetővé tették a harmadik országok esetében – az uniós szabályokhoz hasonló nemzeti szabályozás követelménye nélkül – a származási országban oltalom alatt álló termékek közvetlen vagy a harmadik országok hatóságai útján való bejelentését az Európai Bizottsághoz.

A másik lényeges változás a védjegyek és a földrajzi árujelzők viszonyának szabályozása. A korábbi elsőbbséggel rendelkező védjegy a földrajzi árujelzővel szemben érvényesíthetővé vált. Így az új szabályozás alapján egy eredetmegjelölés vagy földrajzi jelzés közösségi oltalom iránti bejelentésének elbírálása során az elsőbbség, a kizárólagosság és a területiség elve érvényesül.⁶²

5.3. Az egységes uniós oltalom bevezetése

A korábbi közösségi borpiaci szabályok a tagországokban oltalmat élvező eredetmegjelöléseket és földrajzi jelzéseket közösségi szinten ismerték el, ezáltal ezek a földrajzi árujelzők az Európai Unió valamennyi tagállamában oltalmat élveztek, és az iparjogvédelmi oltalommal azonos jogosítványokat nyújtottak a jogosultak részére. Ezt alátámasztotta a szellemi tulajdon-jogokat feltehetően sértő áruk elleni vámigazgatási intézkedésekről és az ilyen jogokat

⁶⁰ Kókai-Kunné: i. m. (52), p. 27.

⁶¹ A mezőgazdasági termékek és az élelmiszerek földrajzi jelzéseinek és eredetmegjelöléseinek oltalmáról szóló 510/2006/EK tanácsi rendelet és a mezőgazdasági termékek és az élelmiszerek hagyományos különleges tulajdonságairól szóló 09/2006/EK tanácsi rendelet.

⁶² Kókai-Kunné: i. m. (52), p. 27.

ténylegesen sértő áruk ellen hozandó intézkedésekről szóló 1383/2003/EK tanácsi rendelet, amely a 2081/92/EGK rendelet hatálya alá tartozó termékeken kívül lehetővé tette mind a borok, mind a szeszes italok esetében is a közösségi jog szerint védett, az egyes tagállamokban használható eredetmegjelölések kizárólagos használatából eredő jogok érvényesítését.

A WTO által elfogadott panel döntését megelőzően a borok és a szeszes italok esetében az eredetmegjelölések és földrajzi jelzések oltalma – a 2081/92/EK rendelet hatálya alá eső termékek földrajzi árujelzőjének oltalmára előírt eljárás nélkül – a közösségi rendeletek alapján keletkezett. A borpiac közös szervezéséről szóló 1493/1999/EGK tanácsi rendelet és végrehajtási rendelete alapvetően a szőlőtelepítésre, a borkészítésre, a borpiac szabályozására, a szőlőtermelés, valamint a borelőállítás mennyiségi és minőségi követelményeire, a borok jelölésére vonatkozó előírásokat szabályozza. A rendelet azonban a meghatározott termőhelyű minőségi borok és földrajzi jelzéssel ellátott asztali borok vonatkozásában részletes iparjogvédelmi tartalmú szabályokat is előírt.

A szeszes italok meghatározására, megnevezésére és kiserelésére vonatkozó általános szabályokat az 1576/89/EGK tanácsi rendelet⁶³ állapította meg.

A borászati termékek és a szeszes italok földrajzi árujelzői szintén termékleírást tartalmazó oltalom iránti kérelem alapján és szabályozott elbírálási rend szerint részesülhetnek uniós oltalomban. Mind a borászati termékek, mind a szeszes italok esetében az oltalom fennmaradásának feltétele volt a termékleírás pótlása és annak benyújtása az Európai Bizottságnak. Ezt a már oltalom alatt álló földrajzi árujelzővel rendelkező borászati termékek esetében 2011. december 31-ig, a szeszes italok esetében 2015. február 20-ig kellett pótolni.

Az USA a szabadkereskedelmi megállapodásokban következetesen érvényesíti a szellemi tulajdon-védelmi kérdéseket. A TRIPS-megállapodás is egy hosszú éveken keresztül tárgyalt globális kereskedelmi megállapodás melléklete. Kókai-Kunné úgy véli, hogy „ezért kell figyelemmel kísérni az Európai Unió és az USA között folyamatban lévő kereskedelmi és befektetési tárgyalásokat, amelyeknek érzékeny pontja a szellemi tulajdon-jogok kérdése, ideértve az uniós eredetvédelmi rendszereket és a mezőgazdasági ágazatban a géntechnológiával módosított szervezetekkel kapcsolatos eltérő, az elővigyázatosság elvét követő európai és a megengedő amerikai felfogást.”

6. A földrajzi árujelzők oltalmának hazai szabályai 1997-től napjainkig

Az eredetvédelem az egyik olyan jogterület, amelyben az európai uniós jogharmonizáció teljes mértékben megvalósult, így a jelenlegi magyar szabályozás összességében a közösségi rendeleteken alapul.

⁶³ A Tanács 1576/89/EGK rendelete (1989. május 29.) a szeszes italok meghatározására, megnevezésére és kiserelésére vonatkozó általános szabályok megállapításáról.

A magyar jogforrások közül a legfontosabb az 1997. évi XI. tv. (védjegy törvény, Vt.), amely a földrajzi árujelzők oltalmának szabályait is tartalmazza.

A korábbi szabályozástól eltérően az új Polgári Törvénykönyv (2013. évi V. tv.) 2:55. §-a már csak kisegítő rendelkezést tartalmaz a szellemi alkotások védelmében: „E törvényt kell alkalmazni a hatálya alá tartozó olyan kérdésekben, amelyeket a szerzői jogról és az iparjogvédelemről rendelkező törvények nem szabályoznak.”

A bejelentés eljárási szabályait a 16/2004 (IV.27.) IM rendelet (A védjegybejelentés és a földrajzi árujelzőre vonatkozó bejelentés részletes alaki szabályairól) tartalmazza.

A védjegyek és a földrajzi árujelzők oltalmáról szóló 1997. évi XI. törvény vezette be a magyar jogba a sui generis földrajziárujelző-oltalmat, az eredetmegjelölések és földrajzi jelzések együttes neveként a „földrajzi árujelző” fogalmat használva. A Vt. a Lisszaboni Megállapodáshoz hasonlóan nem korlátozta az oltalomban részesíthető termékek körét az agrártermékekre.

A Vt. oltalomban részesítette azt a 28 eredetmegjelölést, amelyet a törvény 1997. július 1-jei hatálybalépését megelőzően bejegyeztek az eredetmegjelölések oltalmáról és nemzetközi lajstromozásáról szóló Lisszaboni Megállapodás alapján vezetett lajstromba. Az agrárágazat vonatkozásában e körbe tartozott 13 bor-eredetmegjelölés és három szeszesital-eredetmegjelölés, amelyekre vonatkozóan a bejelentést az egykori Monimpex Külkereskedelmi Vállalat nyújtotta be nemzetközi oltalom iránt. Az élelmiszerek közül ebbe a körbe tartozott pl. a kalocsai és a szegedi paprika, a csabai és a gyulai kolbász.

Az egyes ágazatok eltérő sajátossága abban is kifejeződik, hogy csak egyes élelmiszeripari termékek termékleírásának pótlása során jelentett problémát az ipari előállítás igényeinek érvényesítése. Sajnálatos módon főleg egyes termékek esetében az egykori nagy cégek érdekei érvényesültek (pl. fűszerpaprika, csabai kolbász, gyulai kolbász) a kézműves előállítással szemben, miközben a mezőgazdasági termékek és élelmiszerek esetében az eredetmegjelölések és a földrajzi jelzések közösségi oltalma 1992. évi bevezetésének a célja az volt, hogy az egyes termékleírásokban meghatározott földrajzi területen a mezőgazdasági termelők különleges minőségű, feldolgozott terméket állítsanak elő.

Az agrártermékekre (köztük a borokra) vonatkozó hazai szabályozás alakulását a következő három szakaszra lehet osztani.

6.1. Az Európai Unióhoz való csatlakozás előtti, 1997–2004 közti időszak

A védjegy törvény a mezőgazdasági termékek és az élelmiszerek, szeszes italok és borok földrajzi árujelzőivel kapcsolatban a 2081/92/EGK rendelettel összhangban lévő szabályokat állapított meg. E termékek földrajzi árujelzői csak akkor részesülhettek oltalomban, ha megfelelték a külön jogszabályban⁶⁴ szabályozott termékleírásnak és ellenőrzési feltételek-

⁶⁴ A mezőgazdasági termékek és élelmiszerek földrajzi árujelzőinek oltalmára vonatkozó részletes szabályokról szóló 87/1998 (VI. 6.) Korm. rendelet.

nek is. Az akkori közösségi szabályozástól eltérően a hazai szabályaink már a borok és a szeszes italok esetében is előírták a termékleírasi kötelezettséget.

Az új bejelentések esetében az oltalom iránti kérelmet a Magyar Szabadalmi Hivatalhoz⁶⁵ (a továbbiakban: MSZH) kellett benyújtani és ahhoz csatolni kellett a termékleírás is. Az MSZH a termékleírás a Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztériumhoz (a továbbiakban: FVM) továbbította. A termékleírás elfogadhatóságáról az FVM a Magyar Eredetvédelmi Tanács állásfoglalása alapján döntött. Az MSZH az FVM állásfoglalásának figyelembevételével hozott határozatot a bejelentett földrajzi árujelző oltalmáról.

6.2. Az Európai Unióhoz való csatlakozás utáni, 2004–2009 közötti időszak

2009. augusztus 1-jéig a nemzeti szakaszban a közösségi oltalom iránti kérelem két önálló eljárásban került elbírálásra az FVM és az MSZH között kialakított kompromisszum alapján.

Először az oltalom iránti kérelemhez tartozó termékleírás kellett elkészíteni, amelyet az FVM bírált el. Az FVM a termékleírás közzétette a Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Értesítőben. Ha nem nyújtottak be kifogást a termékleírásban foglaltak ellen, akkor az FVM a Magyar Eredetvédelmi Tanács véleménye alapján szakhatósági állásfoglalást adott a termékleírás elfogadásáról.

Ezt követően a termelői csoportosulásnak a közösségi oltalom iránti kérelmét az FVM szakhatósági állásfoglalásával együtt az MSZH-hoz kellett benyújtania. Az MSZH iparjogvédelmi szempontból vizsgálta meg a kérelmet, azaz aszerint, hogy a bejelentés nem ütközik-e növényfajták, állatfajták nevével, korábbi védjeggyel, illetve nem áll-e fenn más, az oltalmat kizáró ok. Az MSZH kedvező döntése esetén az FVM továbbította a kérelmet az Európai Bizottsághoz.

A hazai szabályozás azonban indokolatlanul tagolta két külön közigazgatási eljárásra a közösségi oltalom iránti kérelem elbírálásának nemzeti szakaszát. Ez nem volt előnyös a bejelentők számára egyrészt az eljárás bonyolultsága, időigényessége, másrészt a földrajzi árujelző bejelentésének elsőbbsége szempontjából. A védjegy törvény 3. §-ának (4) bekezdése alapján feltétlen kizáró oknak minősül, ha egy védjegyoltalom iránt bejelentett „*megjelölés a Védjegy törvény vagy az Európai Közösség jogszabályai alapján lajstromozott földrajzi árujelzőből áll, vagy azt tartalmazza. E rendelkezést olyan árukra kell alkalmazni, amelyek nem a földrajzi árujelzőnek megfelelő földrajzi területről származnak, vagy amelyekkel kapcsolatban a földrajzi árujelző a Védjegy törvény vagy az Európai Közösség jogszabályai alapján egyéb okból nem használható.*” A termékleírás elbírálására irányuló, az FVM által folytatott szakhatósági eljárás időtartama csak az oltalom iránti kérelem benyújtásának az előfeltétele volt.

Az Európai Unióhoz való csatlakozást követően Magyarország 2004. október 30-ig közösségi oltalom iránt tíz nemzeti oltalom alatt álló terméket jelentett be az Európai Bizottság-

⁶⁵ 2011. január 1-jétől a hivatal új neve: Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatala.

nak. A közösségi oltalom iránt bejelentett termékek között voltak új bejelentések (például a makói hagyma és a gönci kajszibarack), a többi termék az 1990-es éveket megelőzően már a Lisszaboni Szerződés alapján is nemzetközi oltalomban részesült; ezek az 1997. évi XI. törvény 118. § (2) bekezdése alapján a törvény erejénél fogva kerültek a földrajzi árujelzők nemzeti lajstromába.

6.3. 2009 után: a nemzeti elbírálási szakasz szabályainak egyszerűsítése

Az egyes iparjogvédelmi törvények módosításáról szóló 2009. évi XXVII. törvény többek között módosította a védjegy törvényt is. Kókai-Kunné szerint: „a módosítás az agrárágazatot kedvezően érintő rendelkezéseket tartalmazott, mivel megszüntette a mezőgazdasági termékek és élelmiszerek, valamint a szeszes italok és a borok földrajzi árujelzői esetében az uniós oltalom iránti bejelentések elbírálása nemzeti szakaszának két külön közigazgatási eljárásra való tagolását és alapvetően egyszerűsítette a közösségi oltalom iránti bejelentések nemzeti elbírálását.”

Az új szabályok szerint a közösségi oltalom iránti kérelmet a Földművelésügyi Minisztériumba kell benyújtani a mezőgazdasági termékek és élelmiszerek, valamint a borok eredetmegjelölései, földrajzi jelzései esetében. A földművelésügyi miniszter határoz a kérelem elfogadhatóságáról és annak az Európai Bizottsághoz való továbbíthatóságáról a Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatalának véleménye alapján.

6.4. A Földművelésügyi Minisztérium feladata és céljai

A minisztériumon belül 2014. augusztus 1-je óta az Erdetvédelemért felelős Helyettes Államtitkárság látja el a borok és pálinkák eredetvédelmével kapcsolatos feladatokat, valamint az 1998-ban indult Hagyományok-Ízek-Régiók (HÍR) program és a HÍR védjegy használati jogának engedélyezését.

A kérelmek feldolgozásán túl a minisztérium kiemelt célja, hogy az agrárgazdaság területén a termelők egyre több terméket jelentsenek be uniós eredetmegjelölés, illetve földrajzi jelzés-oltalom iránt, és éljenek az oltalom nyújtotta lehetőséggel, így védve Magyarország mezőgazdasági érdekeit és hagyományait.

Az eredetvédelmi program céljai:

- az új bejelentések benyújtásának támogatása szakmai segítségnyújtással a termelők részére;
- az oltalom alatt álló termékek termékleírásainak felülvizsgálata és a szükséges módosítások kezdeményezése, elkészítése;
- az oltalom alatt álló termékek esetében kapcsolattartás a jogosultakkal az eredetvédelemből mint iparjogvédelmi oltalomból eredő jogok és a jogérvényesítés lehetőségeinek megismertetése érdekében.

6.5. Hungarikumok

A hungarikum kategória nem önálló iparjogvédelmi oltalmi forma, hanem a magyar jogi szabályozás sajátos képződménye.

A magyar nemzeti értékekről és a hungarikumokról szóló 2012. évi XXX. törvény az értékek kiválasztásának egy alulról felfelé építkező rendszerét alakította ki.

A hungarikum meghatározása „*gyűjtőfogalom, amely egységes osztályozási, besorolási és nyilvántartási rendszerben olyan megkülönböztetésre, kiemelésre méltó értéket jelöl, amely a magyarságra jellemző tulajdonságával, egyediségével, különlegességével és minőségével a magyarság csúcsteljesítménye*”.⁶⁶

A jogszabály eredeti szövegében a törvény erejénél fogva hungarikumnak minősültek a közösségi oltalom alatt álló eredetmegjelöléssel vagy földrajzi jelzéssel rendelkező mezőgazdasági termékek és élelmiszerek, szeszes italok, továbbá borászati termékek. A módosítás következtében a jövőben a közösségi oltalom alatt álló termékek is csak kiválasztás alapján minősülhetnek hungarikumnak.⁶⁷ A Törley pezsgő 2016 óta hungarikum.

6.6. Borkiválóság Program

A borágazat versenyképességének és a magyar borok értékesíthetőségének javítását célozza meg a 2013-ban életre hívott Borkiválóság Program. A program fő célkitűzése a magyar borok nemzetközi köztudatba való visszahelyezése, a piaci igényeknek megfelelő termékek kiválasztása és a hozzáadott értékeken alapuló kommunikáció kialakítása.

A program hat fő célterülete a szőlőfajták, a borok, az oktatás-kutatás, a marketing, a humán kapacitás és a szinergikus kapcsolatok. Az Eredetvédelemért felelős Helyettes Államtitkárság látja el a programfelelősi feladatokat.

A Borkiválóság Program keretében az úgynevezett Országkóstoló borverseny eredményeként évente megjelenik a Borkiválóságok Könyve, amely bemutatja a legjobb magyar csendes borokat és pezsgőket. A három-, négy- és ötszillagos tételeket tartalmazó kiadvány magyarul és angol nyelven is megjelenik, valamint online is elérhető.

A program kiváló lehetőséget nyújt arra, hogy a legmagasabb minőségű borokat a megfelelő marketingháttérrel segítsék, és hatékonyan kommunikálják a nemzetközi piacon.

7. A pezsgők eredetvédelmi rendszereinek összehasonlítása

A fentiekből látható, hogy a pezsgők eredetvédelmének eszközei széles palettát fednek le mind Magyarországon, mind külföldön. Azonban a különböző országok eredetvédelmi modelljei lényegesen eltérhetnek egymástól.

⁶⁶ 2012. évi XXX. tv. 1. § (1) b).

⁶⁷ Kókai-Kunné: i. m. (52), p. 29.

Magyarországon nincs külön eredetmegjelölés a pezsgők számára, azok a borvidékek általános termékleírásaiban kapnak helyet a csendes borok mellett (leginkább azok után), mintegy lehetőségként. Ezen túl különösen aggályos az is, hogy a pezsgősítésnek nem a szőlő termőterületén belül kell megtörténnie. Általánosságban elmondható, hogy minél kevesebb szállal kötődik a termék az alapanyag származási helyéhez, annál kevésbé önazonos.

A magyar megközelítéssel szemben a többi nagymúltú pezsgőtermelő ország általában kialakított kizárólag pezsgőboroknak fenntartott kategóriákat is, amelyek az idők során segítettek ezen termékek elismertségét.

Ezek között vannak területalapú rendszerek, ahol a szűkre szabott földrajzi határok határozzák meg elsődlegesen a védelem kereteit, azokon kívül nem használható a védett megjelölés (például champagne vagy franciacorta esetében).

Máshol inkább az alkalmazott borászati eljárások és a pezsgősítés helye kap elsődleges szerepet a földrajzi határokat nagyvonalúra szabva (például a spanyol cava, ahol a spanyol borrégiók túlnyomó része használhatja a designációt, vagy a német Sekt, amelynek esetében külföldi gyümölcsből is készülhet eredetvédett habzóbor).

Összegzés

A pezsgőborok világa rendkívül sokszínű és érdekes terület az eredetvédelem témakörén belül. A gazdag történelmi háttér, a gazdasági, politikai és kulturális jelentőség miatt kiemelt figyelmet érdemel a borok eredetvédelmének keretei között, hiszen a fogyasztók számára a jól meghatározott kategória, legyen az termőhely vagy eljárás, a minőség védjegye.

A dolgozatban körüljártuk a pezsgőborok eredetét, hatásukat az adott országok gazdaságára és történelmére. Elemeztük készítésük típusait, a környezet hatását a termékekre, különös tekintettel a terroir szerepére.

Foglalkoztunk az eredetvédelem intézményeivel, szabályozásával a nemzetközi, az európai uniós és a magyar jogrendben.

A pezsgőre vonatkozó eredetvédelmi rendszerek felvázolásával és a különböző megközelítések egymás melletti vizsgálatával lehetőség nyílt a magyar pezsgő precízebb elhelyezésére a pezsgőipar koordinátarendszerében.

Magyarország, amely valaha a világ egyik vezető pezsgőtermelő gazdaságával rendelkezett, az utóbbi évek kisebb termelőinek minőségi törekvései által újra lehetőséget kapott, hogy meghatározó pozíciót szerezzen. Ehhez viszont feltétlenül szükséges, hogy az eredetvédelmi szabályozás (ezen belül is legfőképpen a termékleírások) külön is foglalkozzon a pezsgővel mint kiemelt értékű agrártermékkel.

Amíg a magyar pezsgő nem kap külön védelmet saját jogon, addig kizárólag a magas minőség mellett elkötelezett termelők izolált sikerében bízhatunk, de szigorú feltételeket állító termékleírások, minőségi szabályozás híján ezek a sikerek nehezen lesznek kiterjeszthetők a piac többi szereplője, főleg az új belépők felé.

Lehetőség lenne arra, hogy a magyar pezsgő a remek éghajlati adottságokat, a felhalmozott tudást és tapasztalatot kamatoztatva folytassa friss lendületet kapott útját, és részesedjen a világban dinamikusan növekvő habzó- és pezsgőborkeresletből, jól kommunikált pozicionálással és eredetvédett keretek között.

A magyar pezsgőágazat piaci sikerének feltételei – a kiváló minőségű termékek mellett – egyértelműen a jól meghatározott minőségi keretek és a behatárolt stílus, eredményezze azt akár természeti környezet, akár eljárás.

Függelék – jogeset: a „Champagne Jayne”-ügy

(A tanulmány szerzőjének saját fordítása és kivonatolása az angol nyelvű eredetiből.⁶⁸)

Az úgynevezett Champagne Jayne-ügy érdekes bepillantást nyújt a szokásos megjelölésválás újvilági megközelítésébe.

Az eljárás során az alperes többször hivatkozott arra, hogy Ausztráliában minden habzóborot „champagne”-nak nevez a közbeszéd.

A Champagne eredetmegjelölés használatát a bírói döntés 102–113. pontja részletezi.

Felperes: Comité Interprofessionel du Vin de Champagne (CIVC)

Alperes: Jayne Rachel Powell

Tárgyalta: Ausztrál Szövetségi Bíróság, Victoria

Ügyszám: VID1373/2013

Kereset benyújtása: 2013. december 20.

Ítélet: 2015. október 20.

A per tárgya

A Comité Interprofessionel du Vin de Champagne (CIVC) – felperes – olyan szakmai szervezet, amely a Champagne borrhéóban tevékenykedő szőlőtermelők, borkészítők, kereskedők érdekeinek képviseletére jött létre.

Jayne Rachel Powell – alperes – borismereti képzéseket tart, ebben a körben rendezvényeket szervez és konzultánsként működik borszakmai területen. Saját maga és a borok népszerűsítésére a Champagne Jayne nevet használja.

A felperes keresetében előadta, hogy az alperes tevékenysége során olyan módon népszerűsítette magát és használta a champagne elnevezést erre a célra, ami alkalmas volt a közönség megtévesztésére és félrevezetésére, és amivel megsértette a versenyjogról és fogyasztói jogokról szóló 2010. évi törvényt (*Competition and Consumer Act 2010*) kiegészítő ausztrál fogyasztóvédelmi jogszabály (*Australian Consumer Law*) 18. és 29. szakaszát. A felperes előadta továbbá, hogy alperes hamis, illetve félrevezető leírásokkal reklámozott borokat a

⁶⁸ <https://jade.io/article/415505?at.hl=civc>.

champagne megnevezést használva, amivel megsértette a 2013. évi – az ausztrál szőlő- és borhatóságról szóló törvény (*Australian Grape and Wine Authority Act 2013*) – 40C és 40E szakaszát.

Az ügy jellemzően nem a védjegytalmi és nem is a szellemi termékhez fűződő jogokat érinti, amire a CIVC a keresetét alapítja.

Ugyancsak fontos hangsúlyozni, hogy az ügynek nem tárgya

- eltiltani az alperest a Champagne Jayne név használatától, annak ellenére sem, hogy ezt a felperes keresetében kérte;
- eltiltani az alperest a champagne név használatától vagy az arra való hivatkozástól;
- kizárólagosságot biztosítani felperesnek a champagne megnevezés használatára, az ugyanis ilyen kizárólagossággal nem rendelkezik;
- eltiltani az alperest attól, hogy a közönségnek vagy a közösségnek oktatást tartson champagne borokról vagy pezsgőkről és a közöttük mutatkozó hasonlóságokról és különbségekről, illetve nem lehet eltiltani az alperest a champagne borok és pezsgők – mint olyanok – népszerűsítésétől, amennyiben ezt nem félrevezető módon folytatja. Ebben az indokolásban „champagne borok”-ként kerülnek hivatkozásra a francia törvények szerint annak számító borok, amelyek jogosultak a champagne megnevezés használatára, amíg „pezsgő”-ként kerülnek azonosításra mindazon habzóborok, amelyek nem champagne habzóborok.

A kereset állításai és a rájuk vonatkozó bírói döntések

- Az alperes félrevezető, illetve megtévesztő tevékenységet folytat azáltal, hogy a champagne-ágazat (amelyet a felperes CIVC képvisel) képviselőjeként tünteti fel magát annak ellenére, hogy nem az. A keresetnek ez a része elutasításra került az alperes „champagne-nagykövet” címének tisztázása mellett.
- Az alperes félrevezető, illetve megtévesztő tevékenységet folytat azáltal, hogy pezsgőket népszerűsít olyan módon, hogy a szövegkörnyezetből nem derül ki világosan, hogy azok nem champagne borok. A kereset erre vonatkozó része helytálló, különösen ami az alperes megjelenéseit illeti a közösségi médiában.
- Az alperes megsértette a 2013. évi – az ausztrál szőlő- és borhatóságról szóló törvény (*Australian Grape and Wine Authority Act 2013*) – 40C és 40E szakaszát. A kereset erre vonatkozó része elutasításra került.

Összegzés

A felperes keresetének az alperes közösségi médiában folytatott tevékenységére vonatkozó részét a bíróság helybenhagyta azzal, hogy az alperes médiamegjelenései valóban alkalmassak a közönség félrevezetésére és megtévesztésére. Ugyanakkor a bíró a felperes arra vonat-

kozó igényét, hogy az alperes közösségi médiában alkalmazott olyan megnevezései, amelyek a „champagne” nevet tartalmazzák, törlésre kerüljenek, nem tartotta megalapozottnak.

A felperes annak megállapítására vonatkozó kérelmét, hogy az alperes megsértette az ausztrál szőlő- és borhatóságról szóló törvényt és azt, hogy annak 44AB szakasza alapján a bíróság tiltsa el alperest a további jogsértéstől, a bíróság nem látta megalapozottnak, így elutasította. Az indokolás kitér arra, hogy – bár polgári keresetről van szó – az alperes tevékenységének szándékosságára vonatkozó bizonyítékok felvonultatása is szükséges lett volna, ahogy arra is, hogy – ugyan a Champagne megjelölés 1994-óta rendelkezik földrajzi eredetvédelmi megjelöléssel – ez csak 2011. szeptember 1. napjától került be hatályosan az ausztrál bor- és borpárlat-szabályozásba (*Australian Wine and Brandy Corporation Regulations 1981*). Ezzel kapcsolatban a bíró megállapítja, hogy az alperes ezen időszakot megelőző tevékenységének az interneten még ma is fellelhetőek nyomai.

A bíró a fenti indokokat elhanyagolhatónak tartotta, ugyanis álláspontja szerint a felperes keresetének erre a jogsértésre vonatkozó részét az alperesnek az ausztrál Arras pezsgőmárkával kapcsolatos marketingtevékenységére alapítja. Egyrészt helyt adott az alperes azon érvelésének, hogy a felperes nem állított elégséges bizonyítékot tevékenységének szándékos károkozó voltát illetően, másrészt nem látta megállapíthatónak, hogy az alperes tényleges kereskedelmi tevékenységet folytatott volna. A fentiekre tekintettel a felperes által hivatkozott törvényhelyek szerint az alperes nem volt elmarasztalható.

Az ítéletet első fokon eljáró bíróság hozta, így az nem jogerős, tehát a felek jogorvoslással élhetnek ellene.